

Dan pozabe!

Gorica, Novi Glas, 11-2-2010

Slovenska narodna skupnost se v začetku februarja kot vsako leto znajde v primežu ohole italijanske nacionalistične retorike. Italijanski parlament je 10. februar razglasil za Dan spomina na fojbe in eksodus: v tem času se zato vrstijo apeli, naj bi na nekdanje zlo, ki ga je Titova vojska prizadejala Italijanom na vzhodnih ozemljih, ne pozabili.

Na to spominja tudi reklama, za katero je italijanska vlada naročila, naj jo v tem obdobju vrtijo državne televizijske postaje. Letos je bil za našo narodno skupnost Dan spomina še bolj grenak kot sicer, ker vlada še vedno odklanja manjšini manjkajoči znesek finančnega prispevka, kar postavlja pod vprašaj nadaljnje delovanje naših organizacij. Slovenska manjšina v Italiji je nezaupljiva do usode, ki je zgodovinsko kolo zavrtela tako silno, da so nas 'pravičniki' odgnali s položaja, ki nam ga je zagotovilo naše prizadevanje v boju proti nacifašizmu, in na naše mesto postavili zakrinkano resnico, po kateri naj bi nas povojno obračunavanje v hipu postavilo na napačno stran. Postali smo namreč gledalci komedije, kakršna sodi v najžlahtnejšo italijansko tradicijo: poleg škode smo torej deležni še norčije, še zlasti, če vzamemo v poštev intervju, ki ga je tržaški dnevnik *Il Piccolo* imel z lansko Nobelovo nagrajenko za literaturo glede vprašanja fojb. V njem je pisateljica Herta Müller, pripadnica sudetske manjšine v Romuniji, ki se je zaradi pritiska Cheauchescujevega režima izselila v Nemčijo, obsodila nasilje, ki ga totalitarizmi izvajajo nad manjšinami... Pisateljica je namreč govorila pošteno in nepristransko (tudi zato, ker je v intervjuju na dveh mestih poudarila, da te teme ne pozna podrobno in da sta Slovenija in Hrvaška po osamosvojitvi prav tako obsodili nekdanji režim), njene besede pa so v kontekstu, ki ga je pripomogel ustvariti državni in krajevni tisk, omilile odgovornost, ki jo je fašizem imel pri posledični partizanski reakciji, in spekter presoje je tako zajel le bolečino ene strani. To je zgolj primer medijskega zavajanja. Italija časti Dan spomina na fojbe in eksodus, ki ga je parlament z večino izglasoval leta 2004, le nekaj dni po Dnevu spomina na holokavst. Časovna bližina med dvema datumoma je kakor nalašč izbrana zato, da bi se čustveni naboj za žrtve nacizma - ali bolje, nacifašizma - ne razblinil in se tako v isti sapi idealno navezal na tragedijo, ki jo je bilo italijansko prebivalstvo vzhodnih ozemelj deležno med drugo svetovno vojno in po njej: naša domicilna država vključuje tako smrt lastnih državljanov v tragedijo holokavsta, ki jo je sama prispevala zanetiti. V prejšnji številki našega tednika smo poročali o zanimivi pobudi, ki jo je Slovensko stalno gledališče izpeljalo na povabilo odbornišтва za mir tržaške pokrajine: gre za gledališko predstavo, ki temelji na dokumentu mešane italijansko - slovenske zgodovinske komisije in ki je zaradi golega navajanja preteklih med etničnih odnosov na tem področju bila v Italiji deležna bojkota. Dokument, ki je sad temeljitega dela zgodovinarjev obeh narodnosti, je namreč trn v peti tistim, ki so svoj čas zahtevali vpeljavo Dneva spomina na fojbe in eksodus. Predstava je namenjena mladim dijakom tržaških italijanskih in slovenskih višjih šol: ciljna publika odrske postavitve je namreč generacija najstnikov, ki bo retoriko Dneva spomina morda v prihodnje presojala z drugačnega zornega kota kot doslej. Čas nam bo povedal, ali bo v najbolj čvrstem jedru vplivne nacionalistične politike, kakršen je v Trstu, vzklilo seme upanja za resnejši in bolj pošten odnos do preteklega trpljenja.

Igor Gregori